

Den podstávkových domů na česko – německé hranici v sobotu a v neděli 24. a 25.5.2025

Kdo má zájem o téma roubenek s tak zvanou podstávkovou konstrukcí, ten si přišel o víkendu 24. – 25.05 v Lužických a Žitavských horách na své. Majitelé domů otevřeli své soukromé obydlí a byli ochotni ukázat jak způsob života, tak většinou i k životu nutné všemožné opravy v domě. Každý, kdo nežije v bytě, ale v domě, ví, že to je běh na dlouhou trať. A možná i proto se mezi návštěvníky a majiteli rychle tvořilo pouto a najít společná témata pro konverzaci o podstávkovém domě nebyla žádný problém.

Osobně jsem navštívila domy různé velikosti, s různou podstávkovou architekturou, a i majitelé měli odlišné zkušenosti s tím co to znamená otevřít své obydlí neznámým návštěvníkům. Na příklad v Jiříkově se majitel dne otevřených podstávkových domů účastnil poprvé a nevěděl ještě, co od toho čekat. Nicméně již s prvními zájemci si vyměnil kontakty, které mohou pomoci i následným výměnám informací o sanaci domu, řemeslných postupech či dodavatelských firmách. K další návštěvě domu „si mě přivola“ rekonstrukcí procházející modrý podstávkový domeček v Království, jehož majitel otevřel své prostory na den podstávek již podruhé. Návštěvníci i letos kladli hodně dotazů, zkušenosti s opravou na česko-německém pohraničí se mohou lišit od jiných lokalit např. v tom, že si zde lze zvolit ať české nebo německé řemeslné firmy. Ojedinelost, která návštěvníky na domě také upoutá, jsou originálně umístěná barevná skla v zadní části domu, která s prosvítajícím sluncem osvětlují interiéru neuvěřitelnou hrou barev. I k takovéto raritě byl majitel ochoten prozradit vícero ze zákulisí.

Následný přejezd do destinace, o které jsem dříve ve spojení s podstávkovými domy hodně slyšela, se velmi vyplatil. Návštěva Merboltic nezklamala. Architektura pro veřejnost otevřeného podstávkového domu na ostrém kopci uprostřed vsi, ve kterém dříve nebyla ani voda ani pomocná ruka památkového ústavu s rekonstrukcemi, měla velmi osobitý příběh s viditelným vývojem tak zvaně „na každém rohu“. Úžasná třípatrová dřevem vonící podstávková chalupa sama o sobě, řešení vytápění domu, jílové omítky různých přírodních barev koupelně, způsob využití dešťové vody skryté před sluncem v rekonstruované kůlně a neuvěřitelně inspirující každý kousek velké zahrady v duchu permakultury .. A k tomu i srdce majitelky trpělivě zodpovědět jakýkoliv dotaz 20–30 průběžně skupinu doplňovaných návštěvníků. Další z míst, kde si člověk řekne: „Cesta sem se vyplatila a příští rok bych chtěla zdejší život vidět zase.“

Nebylo to ale vše. V Merbolticích už na den otevřených podstávkových domů dlouhodobě otvírají také Hospodářství pod strážným vrchem. Průvodcem je zde doc. Ing. arch. Tomáš Efler, který je pro mě jedním z nejuznávanějších expertů na téma architektury podstávkových domů. Je schopen podat odborný výklad jak v českém, tak v německém jazyce a zaujme odborníka i laika. Úžasně památkově chráněné prostory zdejších staveb vtáhnou návštěvníka tak, že se mu chce zjišťovat víc a víc o životě v dřívějších dobách, včetně zajímavostí ohledně kozí farmy, která zde funguje i dnes. A tipy na vlastní úpravy v domě u sebe doma získá člověk také v hojném množství.

Zatímco na českém území byl sobotní den v režii destinační agentury Lužické hory, na německém a polském území je pořadatelem nadace podstávkových domů Stiftung Umgebende. Podstávkové domy se veřejnosti otvírají také jednou za rok, a to o den později, v neděli. Je jich na území Horní Lužice otevřených požehnaně, takže pro mě bylo těžší vybrat kritéria výběru a trasu. Ohledně rekonstrukce tradičními postupy pro mě byly inspirací dva domy v Seiffhennersdorfu – Am Weissenweg 23 a stará výrobní rybníků produktů. Sanace těchto domů byly nákladné a čerpající finance z podpory spolku či privátních zdrojů. Oba tyto způsoby jsou při kompletní rekonstrukci domu inspirující, a člověk majitele obdivoval, že to nevzdali.

I v Ebersbachu, také na česko-německé hranici, byly vidět interiéry domů se speciálním kouzlem roubeného podstávkového domu, které jsou již opravené a přístupné delší dobu – na příklad jako penzion, restaurace, prostory pro svatby, infocentrum, místo setkání sousedů, prostory pro koncerty, malá galerie, muzeum apod.

A následná návštěva v městečku Cunnewalde na tyto pestré možnosti svými ukázkami ještě dále navázala. Kromě ochotných majitelů domů v privátním vlastnictví zde může návštěvník projít zajímavé

prostory domu Haus des Gastes využívaného k veřejnému životu jako takovému, od rodinných oslav, přes svatby nebo setkání větších skupin. V Cunnewalde je atrakcí také dům, ve kterém regionálně známá kuchařka Carola Arnold pořádala zážitkové kuchařské kurzy s hornolužickými recepty ve veřejnosti přístupném podstávkovém domě. Pro semináře a pracovní setkání jsou prostory stále využitelné, působí zde nyní také paní Henriette Haurestein, autorka knihy z oblasti sociální péče. Je milé, když podstávkový dům a osobnosti v něm působící přitahují návštěvníky a tím ožije lidová architektura pro veřejnost nejen v den podstávkových domů, ale i v průběhu kalendářního roku.

Poslední perlou návštěv pro mě byl v Cunnewalde dům aktuálně opravovaný jeho nejmladší generací v něm žijící. Ačkoliv je všude kolem staveniště, dokáže mladá rodina zajímavě a nadšeně vyprávět o každé části domu a davy návštěvníků se tak dovědí opravdu velké množství informací. Prohlídka trvala nejdéle ze všech mnou navštívených domů, ale staveniště vybízelo ke spoustě otázek k rekonstrukci částí s podstávkou a celého domu jako takového.

Oběma dny se prolínala otevřenost, sdílnost a humor majitelů domů s podstávkovou konstrukcí, která v severnější části Čech, jižní části Saska a na jihovýchodě Polska byla tradičním osvědčeným stavebním prvkem a má i dnes svá tajemství, které mouhou objevovat i dnes v tomto regionu žijící generace. Organizátorům víkendové akce za mě patří velký dík.

Blanka Horáčková

Windmühle Seifhennersdorf